

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravnistiťu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. — Za oznanila
se plačuje od navadne
vrstice, če se natisne
enkrat, 8 kr., dvakrat
12 kr., trikrat 16 kr.,
in vsakokrat za kolek
30 kr.

Srenjskim zastopom v resni preudarek.

Zdaj, ko je deželni zbor prenehal, in preden se zopet snide, je za srenje silno važen čas. Prenaredbe srenjske postave je neobhodno treba, — to spoznajo vsi pametni ljudje, in prenaredila se bo; vprašanje je le, ali bo prenaredba kmečkim srenjam na korist ali ne? Kako da bi se prenaredila, gredó zdaj vsled sklepa dež. zbora v 20. seji vprašanja do političnih gospod, do okrajnih in nekterih srenjskih zastopov, ali se skladajo s tem, kar je bil predložil dež. odbor in priporočil odbor za srenjske zadeve v dež. zboru?

Niti od političnih gospod, niti od večine okrajnih zastopov ni kaj posebnega pričakovati. Politične gospodke bodo tako odgovorile, kakor vlada hoče, in se njim bolj prilaga; večina okrajnih zastopov pa tudi ne bo zatajila tega, kar je predlagal odbor za srenjske zadeve, kar je pa k sreči zbornica z večino glasov za zdaj zavrgla. Ktere so pa tiste privilegirane srenje vsacega okraja, kterim se ima ta reč v pretres podati, ne vemo; menda bodo le tiste, o kterih se že popred ve, da bodo v smislu vlade odgovorile.

To pa ne bi bilo dobro; zatorej prav prijazno opominjamo vse slovenske srenje: Ne dajte, da vam drugi juho zasolijo! Sami se oglasite in povejte brez ovinkov, kako naj bodo srenje uravnane, da bode boljše kakor je bilo dozdej!

Poglavitna stvar, okoli ktere se vse suče, je krajna policija, to je: skrb za varnost ljudi in imetka, ktera se je po srenjski postavi od dne 2. maja 1864 (§. 24. 2.) srenjam v samostalno alj lastno področje izročila. V 10 letih se je pokazalo, da to ne gre. Potepinstvo, tihotapstvo, tatinstvo in roparstvo razširilo se je po srenjah na kmetih tako, da si nihčér več življenja in svojega premoženja ni svest. Strmé spoznajo to vsi pametni ljudje, ljudstvo pa vzdihuje po pomoči.

Kmet župan ne more nič storiti; zadovo-

ljen je, če mu potepuhi rdečega petelina na streho ne poženejo. Gorjé njemu, če se hudobnežem zameri, življenja si ni več svest! — Kdo bi torej naj pomagal? Le politična gosposka za more strahovati hudobneže in varovati javni red. To je v dež. zboru izrekel mož, kteremu se očitati ne more, da bi ne bil prijatelj srenjske samouprave alj avtonomije, namreč dež. glavar Kaiserfeld sam. „Ugovarjati moram temu“, — je rekel — „da bi skrb za javno varnost v oni meri srenjam pripadala, v kterej hoče vlada srenjam to vrinuti. Srenje imajo dolžnost pripomagati k temu, da se javna varnost ohrani, toda po večjem skrbeti za javno varnost, ter uravnati vse, kar je za to neobhodno potrebno, je vladina dolžnost, kajti je vlada čuvalka javnega miru, a ne srenja!“

Deželni glavar se v tem popolnoma strinja z g. Hermanom, ter oba poudarjata: 1. da ne morejo srenje same in tudi dolžne niso oskrbovati krajno policijo; 2. da je to dolžnost državne oblasti, od ktere ljudstvo za velike davščine po vsej pravici varnost življenja in imetka tirja; 3. sta oba za to, da se manjši okraji napravijo, gosposka zopet med ljudstvo preloži, kar je za urno zvrševanje policije neobhodno potrebno, kajti če tatovi vedó, da je gosposka 4—6 ur dalječ v mestu, so celó brez skrbi, ker imajo za tiste, ki bi se jim drznili ustavljeti, revolverjev in nožev pri sebi. —

Pa prav to je največi spodtikljej, da bi se politične gospodke, ki so se pred 4 leti še le organizirale, zopet prenaredile in v manjše okraje sredi ljudstva razdelile. Toda zgoditi se bo to vendar moralo, ker je podlaga te organizacije celó slaba in napčna. Čujmo zopet glas deželnega glavarja, žl. Kaiserfelda, v tem. „Srenjam“ — je govoril v 20. seji — „mora se zvrševanje njih dolžnosti s tem zlajšati, da se politične gospodke bolj primerno osnujejo. Nekteri mislijo, da je zdaj še prerano, politične oblastnije in njih

osnovo prenarajati, ker je še le l. 1868 postava bila dana, kako pol. gosposke osnovati. Osnova se je sicer res še le leta 1869 zvršila, toda na kar se je pri tej osnovi mislilo, se ni izpolnilo. Mislilo se je na to, da bodo srenje in drugi zastopi velik del onih poslov, ktere so poprej politične gosposke opravljale, lahko zvrševali, da se jim celó še več poslov prepustiti zamore. Vse to se pa ni izpolnilo! — Nekteri tudi mislijo, da navstane velik hrup, ako se osnova pol. oblastnij zopet prenaradi. Toda vsak dan se bolj kaže, da je ta osnova nedostatna (ungenügend), kar spričuje tudi vladino početje, kajti ni še 2 leti, kar se je okrajno glavarstvo v Licenu v dva okraja razdeliti moralo, in ravno zdaj se hoče tudi celjsko okr. glavarstvo razdeliti. Hrup in nestanovitnost službe zarad tega ni navstala in navstati tudi ne more, ako se tudi vpridodnjich v posamesnih slučajih ozir jemlje na potrebe, ter se enake premembe tudi pri drugih okr. glavarstvih godijo.“ —

Odbor za srenjske zadeve je pa, kakor smo zadnjich natanko razložili, za policijske in tudi druge zadeve, kterim srenje — po mislih teh teoretikov — niso kos, predlagal posilno zloženje več srenj v „upravno srenjo“ (Verwaltungsgemeinde), ktere zastopniki bi bili predstojniki dotičnih zloženih srenj in še nekteri drugi izmed odbornikov, vlada bi pa tem srenjam dala uradnikov. V imenu vlade je temu pritrjeval dež. predsednik, žl. Kúbeck. Po pravici je pa zoper to novo oblast ugovarjal dež. glavar, dr. Kaiserfeld, rekoč: „Upravne srenje bile bi naravnoč nasprotno samoupravi, ne bile bi druga, kakor vladi povoljna naprava, za srenje pa silno draga stvar.“ — Po naših mislih bi prav „upravne srenje“ tudi za našo narodnost in politično svobodo silno nevarne bile, kajti uradnik bi župane v rokah imel in politiko sukal po svoji, t. j. vladini volji.

Če se torej taka dva zvedenca, kakor sta deželni glavar, dr. Kaiserfeld, in g. Herman, v poglavitnih rečeh zastran prenaradbe srenjske postave in javne uprave skladata, je naravnoč dolžnost vseh srenj, da podpirajo — in to v svojo največo korist — blage namene teh gospodov. Naj še v pojasnjenje dostavimo, da bi naj po g. Hermanovem predlogu nove okrajne gosposke vsa o oblast: politično, sodnijsko in davkarsko v rokah imele. Tako bi kmet lahko opravil vse, karkoli ima pri gosposki opraviti, v enem dnevu, na enem mestu in — za polovico bolj cenó kakor zdaj, ker bi gosposka morala tudi vse to storiti, kar je zdaj treba za novo plačilo pri notarju napravljati dati.

Ker je torej korist te osnove za kmečke srenje tako očitna, povzdignemo glas in opominjamo srenjske zastope, da se oglasite in v pravem času v peticijah do dež. odbora svoje želje in tirjatve na znanje daste. Če se pa zdaj ne ganete, se tudi pritoževati ne boste mogli, ako

se srenjske postave brez vas spremenijo tako, da ne bo boljše, ampak v mnogem oziru še slabše za vas! — Berite in premislite prav dobro, kar smo vam danas in v prejšnjem listu gledé srenjskih zadev obširno povedali. — Pridodnjich vam pa podamo načrt prošnje do dež. odbora za porabo.

Prvo desetletje „Matice slovenske.“

Z najvišim sklepom od dné 4. svečana 1864 je bila „Matica“ dovoljena ter je stopila v življenje. Letos torej slavi desetletnico svojega obstanka. Naj torej v spomin posnamemo poglavitne stvari iz poročila, ki je izdelano za občni zbor 4. marcija t. l.

„Matica“ šteje 5 častnih in nad 2300 drugih udov, med temi nad 400 ustanovnikov. V zvezi stoji s 32 učenjaškimi društvi in ima po vseh slovenskih krajih nad 100 poverjenikov. Imela je 8 občnih zborov in 29 odborovih sej. Nje premoženje naraslo je nad 61.000 gld. 500 gld. in več so „Matici“ darovali: Dr. Lovro Toman 10.000 gld., Mat. Debeljak 8243 gld., Ljubljanska hranilnica 3000 gld., dekan Jož. Rozman iz Konjic 1000 gld., Dijakovski škof Strossmajer 1000 gld., Fid. Trpine in baron Cojz vsak po 500 gld. — G. Pet. Kozler poklonil ji je 707 zemljevidov slovenskih pokrajin in 470 krajnih imenikov, kar je vse nad 700 gld. vredno; pokojni dr. Toman pa ploščo za diplome, ktere dobi proti primernemu povračilu vsak ud, ki jih želi.

Potročila je „Matica“ do zdaj 34.500 gld. za izdavanje znanstvenih knjig in zemljevidov do lepe številke 31.

Za leto 1873 dobijo udje: „Letopis“ za 1872. in 1873. leto, in „Slovanstva“ I. del. — „Letopis“ obsega 29³/₄ tiskanih pol ter ima v prvem delu obširno poročilo o Matičinem delovanji od 1. septb. 1871 do 1. julija 1873. in imenik udov; potem življenjepisne črtice umrlih odličnih matičarjev: Bl. Potočnika, dr. Mat. Preloga, Jan. Zalokarja in A. barona Cojza. — Drugi del pri naša zanimive spise zgodovinskega, prirodopisnega in lepoznanškega zapopadka. Dodana je slika barona A. Cojza. — „Slovanstvo“ (22¹/₂ pôle) popisuje v I. delu, ki zdaj na svetlo pride, Jugoslovane: Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare. Priložena sta podučni knigi dva narodopisna zemljevida, narisana od g. profesorja Pleteršnika.

Matična knižnica šteje nad 2000 ruskih, slovenskih, českich in hrvatsko-srbskih knjig.

Smrt je vzela „Matici“ mnogo najodličnejših členov: Dr. Lovro Tomana, početnika in prvega predsednika „Matice“; dobrotnika Mat. Debeljaka; večletnega podpredsednika, stolnega prošta v Ljubljani, Ant. Kosa; neutrudlivega, za „Matico“ neizmerno zaslužnega odbornika in tajnika Ant. Lésarja; odbornika barona A.

Cojza; odbornike in pisatelje: Mirosl. Vilharja, dra. Mat. Preloga, Pet. Hicingerja, An. Janežiča, Bl. Potočnika in druge.

Ob koncu poročila dostavlja gospod predsednik, dr. Costa, kateri je duša národnemu zavodu in vrednik „Letopisa.“ „Obžalujem, da ni bilo mogoče sklicati občnega zbora tečajem leta 1873, in da dobé udje knige za l. 1873 še le sedaj. A na eni strani me tolaži to, da vendar udje s tem ne trpé nobene dejanske škode, z druge strani naj pa tudi izrečem, da sili in okolščinam v okom priti ni bilo mogoče. Smrt g. tajnika prof. Lésarja, viharno politično gibanje l. 1873., v katero sicer „Matica“ ni bila vpletena, pa skoro vsi delajoči Slovenci (ob volitvah v jeseni), preobložitev tiskarnice z delom — to so razlogi zamude, kakoršna se morda ne bo več ponavljala.“ „Naj Bog blagoslovi tudi v prihodnje ta závod, in naj se ga krepko poprime národ slovenski, da bode storil v 2. svojem desetletji enak korak naprej, kakor ga je storil v prvem!“

Cerkvene zadeve.

Zaprteje Poznanskega nadškofa Ledohovsky-a je dalo priliko, da so vsi kat. škofje na Pruskem, njih 12 po številu, razposlali vkupni pastirski list do vseh katoličanov na Pruskem, v katerem jih k stanovitnosti v veri in k molitvi za zaprtega nadškofa opominjajo. Med drugim rečejo: „Mi ne delamo prekucije v državi, kakor se nam podtika, ampak dolžnost do Boga in do Vas, katere nam je Bog izročil, nas veže, da se postavam ne podvržemo, katere nameravajo cerkvo božjo v korenini zatreti. . . . Kaj namreč imamo zavoljo svojega upora pričakovati? Zgubo premoženja, ječo in morebiti prezgodnjo smrt v ječi. Kaj imajo pričakovati zvesti duhovniki? Zgubo svojih služeb, pregnanje iz svojih fará, ostre kazni in ječe. In kako se bo tebi godilo, krščansko ljudstvo, kadar ne bodeš več imelo ne škofov, ne mešnikov, ne božje službe, ne sv. zakramentov? Strah nas je, le kar misliti na to. . . . Morebiti so časi že blizo, ko škofom ne bo več mogoče, vladati cerkve božje; — časi, ko bomo mešniki pokazati morali, da smo pravi mešniki, to je, da ne darujemo le kar daritve Kristusove na altarji, ampak da smo pripravljeni, tudi lastno krv in življenje darovati za cerkev Kristusovo; — časi, ko bodo kat. srenje brez dušnih pastirjev in brez službe božje. Dokler vam bo še količkaj mogoče, najti postavnega mešnika, in pri njem slišati sv. mešo, in od njega prejeti sv. zakramente, storite to radi in se ne ustrašite nijene težave. Z mešniki pa, ki z vašim škofom in rimskim papežem niso v zavezi, ne imejte nijene zaveze! — Ako brez lastnega zadolženja ne bodete mogli ne k sv. meši, ne k sv. zakramentom, pa bote trdni ostali v sv. veri, zaupajte, takrat bo milost božja

vse nadomestila. Potrjujte drug drugega v veri! Izrejte in podučite, vi starši! svoje otroke toliko bolj skrbno v sv. veri, da v njej stanovitni ostanejo, in da se tudi vi sami, kadar čas sedanjega preganjanja mine, brez kesanja nánje spominjati zamorete. — Molite za našega kralja in cesarja, in za našo predrago domovino! Molite za vse potrebe sv. cerkve in sv. Očeta! Molite za vse škofo in mešnike, posebno pa za zaprtega nadškofa, da ga božja milost tolaži, krepča in v kratkem zopet reši iz ječe!“

Tudi Vratislavskemu knezu in škofu, čigar škofija sega deloma tudi v Avstrijsko državo, so vse pohišje zavoljo ne plačane kazni po dražbi prodali. Njegov stolni kapitel je vse pokupil za silno drago ceno, in po pismu, ki je bilo pred državnim notarjem narejeno, zopet vse škofu nazaj izročil v poljubno porabo.

Katoličani na Českem, Slovani kakor Nemci, poslali so naravnoč svetlemu cesarju spomenico in prošnjo zoper verske postavave. — Dne 1. marcija se je pa v sijajnem zboru kat. pol. društva za vse Česko sklenila resolucija, v kateri izrekajo vrli katoličani preč. českim škofom popolno udanost in odločno voljo, podpirati jih pri vsem, karkoli bodo proti pogubnim „verskim“ postavam odločili.

V Ljubljani je namestnik deželnega predsednika, knez Metternich, po razglasih na mestnih voglih prepovedal nabirati podpise proti verskim postavam. — Po tem takem bi se v ustavni Avstriji katoličani morali liberalcem na milost udati? Ne bo dal!

Sv. misijon obhajajo Lazaristi iz Celja v Žu-semu od 28. febr. do 8. marcija.

Gospodarske stvari.

Steklina.

Mnogokrat se sliši, da je stekel pes človeka ali živinče ugriznil; naj torej „Slov. Gospodar“ svojim bralcem v tej zadevi potreben poduk poda.

Pasja steklina, na kateri psi, mačke, volkovi in lesice zbolijo, je neka posebna smrtna bolezen, katere natoro še ne poznamo popolnoma. Le-ta bolezen napravi v truplu bolene živine neki strup, ki se po vgrizu, pri katerem slina v rano pridejo in se s krvjo zmešajo, drugim živinam in tudi človeku vcepi. Ali tudi slina, ki kožo brez rane zadenejo, strup vcepijo, ni gotovo. Iz vcepljenega strupa se izcimi steklina deveti dan, včasi deveto nedeljo, in včasi še pozneje.

Poglavitni vzroki, iz katerih strašna bolezen izvira, so sledeči: Hudi in dolgi mraz, huda vročina, nagla prememba vročine in mraza.

Torej stečejo psi, ki navadno pri vroči peči ležijo in nagloma na mraz pridejo. Drugi vzrok je zavžitje obilnega in smrdljivega ali sploh spridenega mesa; pomanjkanje zdrave vode, katero žejnega psa do mlake sili, da se je napije. Dostikrat pride steklina, kedar se psu brani po plemenu iti, ali kedar se pes moti in draži. Menda še drugi vzroki, katerih pa doslej še ne vemo, steklino zbuditi zamorejo.

Znamenja stekline so: Pes je menje prijazen, kakor navadno, je klavern in se po samoti potika, noče jesti ne piti. Ušesa in rep po beša, nič več ne laja, ampak le tuli ali renči, svojega gospodarja ne pozna, ali ga saj ne uboga, je len in zdražljiv, krog sebe grize, kedar ga kolikaj dražiš; le temne kraje išče, pa ne spi, in ako ga na svetlo siliš, renči in se ti ustavlja. Njegove oči so kalne in krmežljive ter zatisnjene, kedar leži. Na vsako reč, ktera je pred njim, se togotno zažene. Kedar gre, stiska rep med noge, in včasih se po vseh udih tresti začne, kakor da bi ga krč napadal.

Imenovana znamenja najdeš pri psu v prvi dobi stekline, za katero nastopi včasih v 12 ali 24 urah, včasih čez neke dni druga doba, in ta je prava steklina. V drugi dobi so imenovana znamenja veliko strašnejša. Iz vedno odprtega gobca se cedijo obilne slinice in višnjevkasti jezik iz gobca visi. Oči so rudeče in goreče, dlaka se ščetini, s zobmi škriplje; brez zavestja leta, včasih naravnost, včasih križem in se ne da ustaviti. Zdravi psi se ga ogibajo, in tudi ne lajajo nánj. Vse se ga boji, in kar vidi ali doseči zamore, popada in grize. Včasih na tla pade in se ves polomljen in oslavljen zopet vzdigne. Slednjič se stresne, pade in pogine. Le-tá doba trpi 3 ali 4 dni, in lahko si mislimo, koliko škode stekel pes v tem času napraviti zamore.

Steklina pri člo veku (yodobojazen = Wasserscheu) je strašna bolezen. Človek zbolí po steklini, kedar ga stekel pes ali kaka druga stekla živad vgrizne. Z steklino umrje sleherno leto več ljudi, ki pred smrtjo grozne bolečine trpijo. Zato je potreba posebno na psa paziti, in kedar se kake imenovanih znamenj pri njeni zapazijo, ga je treba prikleniti ali v kaki varen kraj zapreti, da ne more nobenega poškodovati, če steče. Nobenemu ne svetujem, da bi steklega psa ozdravljati poskušal. Zakaj ozdravljanje je zastónj in se ne izide po sreči; vrh tega je pa ozdravljanje močno nevarno in lahko zdravniku strašno smrt nakluči. Pes, ki se za steklega spozna, se mora koj pokončati.

Pri drugih domačih živalih so poglavita znamenja, da se jih steklina prijema: žival postane klaverna, plaha ali divja, malo žre ali celó nič, navadno jo žeja, vode pa požirati ne more; daje od sebe čudno hripav glas, iz kterega se togota in razkačenost naznanja; jezno in sov-

ražno se vede zoper ljudi in reči, jih skuša po svojem oškodovati — vgrizniti, spraskati itd.

Lesice in volkovi, kedar stečejo, se več ne bojé ljudi, se približujejo človeškim stanovališčem, če tudi jih lakota k temu ne žene, vjedajo ljudi in živino. (Konec prihodnjíč.)

Dobri travniki dosti krme.

Malo pomaga imeti zadosti travnikov, ako se pa v nemar puščajo in se gospodar ž njimi nič ne peča. Taki travniki so dostikrat bolj podobni slabim pašnikom, na kterih ne raste drugega nego dračje in osat, ne pa trava, ktera bi imela živini dobro in redilno hrano podajati. Gospodar, kteri ima svoj travnik na kraji, ki se travniku ne prilega, se zeló moti, ako misli, da trava na takem travniku nikakor ne more vspešno rasti. Ako bi vspeh travnika le na njegovi legi bil, bi marsikteri kraji krme stradali in cele dežele bi se mogle o pomanjkanju dobrih travnikov pritožiti. —

Kaj moramo toraj storiti, da slabe travnike v dobre predelamo? Tu je marsiktero sredstvo, hočemo pa le vode omeniti. Marsikdo mi utegne ugovarjati: „Vode je na mojem travniku še preveč, boljše bi bilo, da bi je ne bilo toliko“. Tu ni drugega pomočka kakor po drenaži, t. j. po odvodnih cevih vodo odpeljati, strošek za cevi in delo se ti v malo letih izplača. O tem je „Gospodar“ leta 1872 na strani 177 in 185 vse potrebno razložil in tudi naznanil, da se najboljše cevi dobivajo pri g. Wallnerju v Lanah, Post Liboch, na nemškem Stajerskem. Dobivajo se tudi v grajšini Brunsee, ki pa niso tako čvrste. Dreniranje 1 orala stane kakih 40 gld. — Ali kaj bode tam, kder vode ni, in nam torej ni mogoče bodi si zarad lege travnika, bodi si zarad pomanjkanja vode v bližnjavi, travnika popraviti? Tam je treba vsa druga sredstva porabiti, s kterimi dosežemo vsaj to, da dračja in osata več ne bode, ampak pokrije zemljo lepa in dobra redilna trava. Taka sredstva so: polivanje travnika z gnojnico, gnojenje z mešanico ali kompostom, gnojenje z umetnim gnojem, kakor z gvanom, pepelom, soljo, gipsom itd.; ostro povlačenje spomladi, navažanje apna in laporja, in slednjič navažanje peska in prsti. Zadnje sredstvo je posebno vspešno na vlažnih in globokih travnikih, na kterih mahóvje premine in zemljišče novo odejo dobi. Pri polivanju travnika z gnojnico moramo na to gledati, da imamo gnojnico v pokritih jamah, v kterih je pred porabo zavrela, in da jo na travnike samo o vlažnem vremenu ali o snegu napeljujemo. To je na vse strani najboljši in najzdatniši pomoček za popravljanje travnikov. Pepel in gvano, zlasti ako se jeseni po travniku raztrosita, imata posebno moč na bujnost trave; ostro povlačenje spomladi bode pa največ tam koristilo, kder smo jeseni kompost natrosili. Ta

sredstva so skušena in lepi nasledki so se po skušnjah tako-le pokazali: Jedna ral negnojena travnika je dala 7 $\frac{1}{2}$ centa sená, jedna ral gnojena s kompostom 16 centov; jedna ral negnojena ali povlečena 15 centov, jedna ral pognojena s kompostom in vrh tega še povlečena je dala 32 centov. Po tem se morejo tudi naši gospodarji ravnati in naj si ono sredstvo izberó, katero jim je najbolj priležno.

(Po „Gosp. listu Zagr.“)

Prizanesimo orehovim drevesom!

M. V novejšem času so začeli orehove drevesa zeló posekavati in na žage za deske in furnire prodajati. Marsiktero košato drevo pade pod sekiro, na to pa le malokdo misli, da bi namesto posekanega mlado drevo posadil. Ako se bode z orehi tako naprej gospodarilo, bode v kratkih letih lep, košat oreh na dalječ in široko bela vrana. In vendar je zdravo orehovo drevo živ kapital, ki vsako leto najmanj 5 gld. obresti vrže, tedaj representira kapital od najmanj 100 gld., za posekano bruno pa potegneš k večjemu kakih 25—30 gld. Iz tega je gotova zguba jasna. Toraj ne podirajmo po nepotrebem in lahkomišelnosti orehovih dreves, ali vsaj skrbimo, da se na primernih mestih mlada orehova drevesa zasajajo. —

Sicer orehov ne gre tako zasajati kakor jablane in gruške, slive in črešnje, kajti kjer oreh stoji, tam le malokaj drugega raste, ker oreh vse drugo okoli sebe več manj zaduši. Ob travnikih toraj, njivah in vrtilih pameten kmetovalec orehov ne bode sadil.

Ali koliko je prikladnih prostorov, kder zaradi prodnatne zemlje drugo sadje ne raste ali le po velikem trudu in po neprimernih stroških. Tukaj je oreh na svojem mestu. Robovi in kraji, po katerih sad drugega drevja lahko v zgubo gre, so za nasajanje orehov prikladni kraji. Marsikteri občinski spašnik, ki je dostikrat s pičlo travo obraščen, včasih pa celó s pustim grmovjem in trnjem prek in prek preprežen, bi se lahko s košatimi orehi ponasadil, in če bi tudi le malo sada dajali, bi vendar vrednost lesá od leta do leta rastla. Toraj na take kraje gre orehe zasajati, kder je drugi pridelek iz zemlje le pičel in kder drugi krajevni vzroki drugih sadunosnih dreves ne pripuščajo. Razun tega pa je oreh tudi jedno tistih dreves, ki se iz semena prav lahko izrediti dajo in so tudi pozneje s pičlim oskrbovanjem zadovoljni. Oreh podaja kmetovalcu priliko, tudi take kraje, ki so sicer za sadjerejo neprimerni, si v korist in dobiček obrniti. Toraj naj kmetovalec orehov, ako mu niso na poti in drugim sadežem na kvar, po nepotrebem ne podira, in naj oreha pri letošnjem pomladanskem zasajanju dreves ne pozabi. Še enkrat, prizane-

simo orehovim drevesom in zasajajmo jih na pravih krajih!

Dopisi.

Iz Gradca. Ni še dolgo, kar so tukajšnji mestni očaki, graški občinski zastopniki, prosili vlado za vpeljavo splošnega civilnega zakona. Graški liberaluhi hočejo postave, vsled katere bi se moral vsakdo brez izjema civilno ženiti. Poroka v cerkvi naj zgubi svojo vezilno moč, zakon naj postane samo pogodba med ženinom in nevesto, za cerkveno postavo, po kateri je zakon le veljaven, ako se pred postavnim dušnim pastirjem in pričami sklene, se ne vpraša več.

So li naši očaki to prošnjo iz lastnega nagiba skovali, ali so le v smislu katerega svojih preliberalnih državnih poslancev ravnali, mi ni znano; pa to mi je vendar predobro znano, da je civilni zakon, posebno ako bi postal obligatoričen, (t. j., ako bi se moral vsakdo civilno poročati dati) celó nepotreben in škodljiv: več potov, več pisanja in več — stroškov. Sicer si civilni zakon želé samo taki ljudje, katerim je vera prazna beseda, ali pa taki, ki ne marajo niti za zakon niti za ženitev.

Zakaj se nasprotna stranka še do današnjega dne ni oglasila v tej zadevi, mi ni jasno. Zdeva se mi pa, da še vse dosedanje britke skušnje našim ljudem vendar niso oči odprle, in da se zopet hočejo zanašati na — Bog zna kaj. *)

Roke križem držati in se zanašati na to, da morda presvitli cesar postave potem nebi potrdili, je po mojem mnenju nevarno. Svetoval bi toraj, da se slov. ljudstvo za svoje mnenje popraša, ter da se potem svetu naznani, da nikakor nočemo postav, katere niso niti potrebne niti dobre. Povejmo vladi naravnost, da črtimo iz vsega srca vse naprave, katere bi znale vest katoličana žaliti!

Iz Celja 2. sušča. (Porotne sodbe za navadne velike hudodelnike.) Do zdaj smo v novejšem času le učene možé pred porotniki na zatožni klopi videli, kateri so s kakim spisom koga žalili; od 9. t. m. se pa začnejo porotniške sodbe za velike hudodelnike, ki po mnenju okrožnih ali deželnih sodnij 5 ali več let težke ječe zaslužijo. Rokodelci, kmetje, kramarji, oštirji z učenimi profesorji in doktorji bodo sodili, je li hudobnež kazni kriv ali ne? Za tekoče leto bilo je 352 možev po vseh krajih naše okrožne sodnije zaznamovanih, izmed katerih se za vsako četrletje drugih 36 pglavitnih porotnikov izvadlati mora. 68 je Celjanov, izmed katerih se vsakokrat 9 namestnikov odloči, ako bi eden ali jih več od prvih izostalo. Ti možje bodo imeli plačila za vsako uro hoda 1 gld., za svoje posedanje pri sodniji pa ne prejmejo nikakošne plače. Ker pa

*) Žalibog imate celó prav! Toda ljudstvo ni samo krivo. Vredn.

nekte obravnave po 2—4 dni trpijo, bodo imeli gg. porotniki razun zgube časa še tudi lastnih stroškov, in ker je denešnje dni veliko hudodelnikov, bo takih porotniških obravnav pri naši obširni okrožni sodnji do 60 vsako leto, tedaj bo tudi dežela novih velikih stroškov imela. Skušnje in zgodovina porot pa tudi kažejo, da se marsikateri hudodelnik pri porotah brez kazni zmuze, kar hudobije le pospešuje. Velika večina imenovanih porotnikov je brez vse pravoslovne vednosti, malokteri utegne tudi dovolj prebrisan biti, da spozna prave uzroke in namene, ki so hudodelnika vodili. Zopet torej nastopimo pot poskušanj, ki utegnejo v drugič pokazati, da to — ne sodi.

Iz Dravinske doline pri Monšbergu 23. sveč. (Srenjske volitve.) Volili smo 5. svečana pri srenjskem predstojniku 12 odbornikov. Da si je veliko ljudi volitve se udeležilo, je vendar pod vodstvom občę spoštovanega in pravičnega komisarja v Ptuju, gospoda Rupnika, vse v lepem redu se zvršilo.

Tjeden potem, t. j. 12. sveč. je bila volitev srenjskega predstojnika in 3 svetovalcev. Soglasno smo odbili prvega predstojnika Turkuža, zavoljo njegove nemarnosti, ker ni imel skrbi za srenjske ceste, mostove in brvi, in smo volili umnega moža Jak. Korošca, ter upamo od njega, da nam bode omenjeno zamudo popravil in zaostale dela dovršil. Tri svetovalce morali smo trikrat voliti. Najstareji odbornik, Fr. Sagadin, je oddane volilne listke na glas bral, pri tem pa nekoliko preveč na sebe mislil. — Sagadin! od kod si pa dobil 8 glasov? 6 odbornikov pred živim Bogom priseže, da niso za te glasovali! — Zatorej moramo take ljudi, ki sami sebe volijo, v „Gospodarju“ rasglasiti, znabiti ga bo vendar kaj sram. Volitev je stvar, ki prihaja iz zaupanja. Kdor ga nima, ga s tem še manj zasluži, če se vsiljuje, in zgodi se mu po besedah sv. evangelija: „Kdor se povzdiguje, bode ponižan.“

Eden v imenu 6 monšperskih srenjskih odbornikov.

Iz Artič. (Kozé — volitev občinskega predstojnika. — „Slov. Tednik.“) Tudi pri nas, zlasti od novega leta sem, kozé hudo razsajajo. V dveh mesecih jih je 17 umrlo — kolikor večsih v celem letu komaj — in med temi 11 na kozah. — 5. preteklega meseca bila je tukaj volitev občę predstojnika, ki je za našo stran prav vesel izid imela. Ker volilci niso bili med seboj sporazumljeni, so se glasovi zelo razcepili, dokler nista dva dobila enako veliko glasov, zmed katerih je srečka padla na poštenega in hrabrega branitelja narodne in pravne stranke in zvestega prijatelja „Slov. Gospodarja“, Jožefa Pintariča, ki je tudi pri zadnjih volitvah v državni zbor trdno kot steber stal na strani g. Kosarja in vse zapeljivce, ki so ga hoteli na nasprotno stran privabiti, junaško odbijal.

„Sl. Tednik“ se je hotel tudi pri nas vrniti, ter se je enemu krčmarju pošiljal, kateri si ga ni bil naročil. A ta, kmalo previdivši, kam pes taco moli, si je pismeno daljšnje pošiljanje prepovedal. Pač slabo blagó, ki se tako vsiluje!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Te dni pridejo v drž. zboru „verske“ postave na vrsto. Iz federalistično-konservativne kakor tudi iz liberalne stranke so se že oglasili govorniki za ali proti verskim postavam. Da se bodo za nje potegnili govorniki liberalne stranke kakor: Schaffer iz Kranjskega, Heilsberg in Carneri iz Štajerskega, Dittes z Dunaja itd., se ni čuditi, ker spadajo ti ljudje k ustavakom, privrženec sedanje ustave, ki ima „liberalizem“ v svojem programu. Da je pa med ustavake kot govornik za verske predloge zašel tudi dr. Razlag, pravnik in izšolani bogoslovec, ki bi poznati moral pravično razmero med cerkvijo in državo, to je bolj čudno. S tem je dopričano, kar smo vedno trdili, da liberalno mladoslovenstvo pelje dosledno v tabor ustavakov. Še to si toraj ubogi slov. narod izkusiti moraš, da tvoji zastopniki poderó najmočnejši steber národnosti: svobodo kat. duhovenstva, ki je vselej in povsod v prvi vrsti bilo, kder je šlo za narodni razvoj! To se ve da je ustavakom trn v peti bilo že dolgo; zatorej treba postav, ki národnim duhovnikom usta zapró in roke zvežejo, in za te postave se poteza Razlag v imenu mladoslovencev!! Radoslav, kam si zabredil! Kot nasprotni govorniki so se vpisali med drugimi gospodje: Grof Hohenwart, Greuter, dr. Pražak, župnik Pavlinovič, dr. Vitezič, kmet Bärnfeind, dr. Smolka, Herman in več Poljakov. To so možje desnega središča pod vodstvom Hohenwarta, s katerim nočejo mladoslovenci nič opraviti imeti. Iz tega tudi slepec lahko spozna, pri kateri stranki: liberalni alj konservativni da národnost še zavetja ima.

Minister trgovine odgovoril je poslancu Walterskirchen zastran železnice iz Knittelfelda čez Koroško in Štajersko do Zaprežiča, da vlada ne more postav za to železnico v tem zasedanji še predložiti. — Predlog demokrata Steudeln, da se odpravi alj vsaj bolj pravično uravna vžitnina, je bil po odborovem nasvetu zavržen; sprejel se je pa predlog, odpraviti vžitnino od stavbarskih priprav na Dunaji.

Finančni odbor je dovolil za pozidanje nove zbornice na Dunaji sedem milijonov in v ta namen že v letošnji proračun postavil 1/2 milijona. Ker pa še niso štatve dragocene palače v računu, bode zbornica mnogo više stala. — Sprejeti so bili tudi proti vladi odborovi predlogi, ki obsojajo vladine določbe pri tarifah za volnate tkanine. Dr. Herbst in dr. Giskra sta finančnega in trgovinskega ministra hudo natezala, češ, da se do-

mača obrtnija proti tujim izdelkom premalo brani in da se z ogersko vlado, ki ima nižje tarife za vvoznino, vse premehko dela. Ravno tako se je sprejel odborov predlog, da se pogodba z družbo Skene-jevo prekliče in z a vojaščino potrebne reči v prosto natecanje (konkurenco) razpisujejo. To je dobro za manjše obrtnike, ki dobijo s tem več dela in zaslužka.

Poslanci italijanske strani Tirolskega so izročili spomenico, v kateri zahtevajo posebni dež. zbor za Italijane. Če večina ustavakov v to privoli, ne more po zdravi pameti več nasprotovati z druženju Slovencev v upravno celoto.

Ogersko. Prvosednik ministerstva Szlav y je bil na Dunaj pri cesarju in razložil stanje na Ogerskem. Odstopiti hoče vse ministerstvo, kar se bo te dni razmotalo, ki pride cesar v Budim-Pešto.

Razne stvari.

(Ljutomerska založnica.) Sklenjeni račun kaže, da je založnica od svojega začetka dne 15. sept. 1872 do 31. dec. 1873 sprejela 101.982 gld. 2 kr. in izdala 97.013 gld. 99 kr. Šlo je torej iz rok v roke 198.996 gld., za mali čas njenega obstanka zares lep vspeh in, posnemanja vreden izgled!

(Nesrečna strat.) Od sv. Tomaža se poroča: V nedeljo 1. marcija so se 3 možje naše fare na cesti z Ljotmerka zarad neke malovredne reči sprli in najmlajši, ki se je v predpustu oženil, naščuje bratovega psa in napade z nožem tovariša ter ju tako razmesari, da z mesta nista mogla. Brž drugi dan sta bila spovedana, in zdravnik sodi, da sta nevarno ranjena. — Poglavitna zapoved naše sv. vere je: brzdati svoje strasti.

(Gospod Dr. Anton Mravljak) se je v Ljutomer kot odvetnik preselil, in je odprl svojo pisarnico 2. marcija t. l.

(Društvenikom „slov. Matice“) naznanjamo, da je poverjenik, g. profesor Majciger v Mariboru, društvene knjige prejel. Pri njem se naj gg. društveniki za nje oglašé.

(Za tobak) se je na celem Štajerskem preteklo leto skupilo 3,618.994 gold. Ker je po zadnjem štetju na celem Štajerskem samo 555.289 možkih in med temi vendar samo le tretjina tobakari, spuhá vsak blizo 20 gld. na leto v lepi čisti zrak.

(Umrli je) v Gleichenbergu žl. Adamovič, zet grofa Wickenburga, kterege so si Slovenci Šoštanjkega in Slovingraškega okraja dvakrat za deželnega poslanca izvolili.

(Spremembe v Lavant. škofiji:) č. g. Mat. Frece je prestavljen na Laško; č. g. Mih. Šumar gre v začasni pokoj. — Č. g. Mat. Fric, dekan pri Veliki nedelji, je imenovan za duhovnega svetovalca.

(Kat. polit. društvo v Mariboru) ima v nedeljo 8. marc. ob treh popoldné in sicer v dvorani gostilnice „Stadt: Wien“ občni zbor. Govo-

rilo se bo slovenski in nemški: o nasnovanih in državnemu zboru že predloženih, sv. cerkvi jako pogubnih, verskih postavah in o srenjskih zadevah: kaj se namerjava s phanjem menjših srenj v večje občine? Vse č. ude in domorođce sploh na številno udeleženje uljudno vabi — Odbor.

(Za družbo duhovnikov) so nadalje vplačali č. g. g.: Dr. Vošnjak 52 fl., — Trampuš Jan. strj. 11 fl., — Suhač Ant. mlj. 11 fl., — Vraz Jan. 11 fl., — Vrlič 50 fl., — Dr. Lipold 11 fl., — Hajšek Ant. akc. bk. Sl., — Rakoše akc. bk. Sl., — Schwarz 11 fl., — Cizej Pet. 11 fl., — Koren Mat. mlj. 30 fl., — Klančnik 21 fl., — Trampuš Jan. mlj. 70 fl., — Petan 11 fl., — Gajšek Karl akc. bk. Sl.

Odrpito pišmo

g. Dom. Čolniku na Drvanji!

Dne 25. febr. t. l. bili ste pri meni v svojih domačih in zasebnih zadevah, v katerih sem Vam iz srca rad postregel. Razgovarjala sva se o marsičem, med drugim tudi o silni potrebi posebnega kmetijskega društva za spodnje Štajersko. Omenil sem tudi, kako silno da je obžalovati, da se prošnja za to, ktero sem pred leti z drugimi tudi jaz podpisal, ni izpolnila. Kolikokrat se je isto obžalovanje že v „Gospod.“ ponovilo in želja po kmetijskem društvu izrekla! — Kako sem se torej zavzel, ko berem od Vas podpisani dopis v „Sl. Nar.“ od dne 26. febr., torej dan pozneje, ko ste pri meni bili! V tem zares čudnem dopisu pravite med drugim: „Že minolo leto sem razodel svojo misel (o potrebi kmetijskega društva) v „Slov. Narodu“, kar je tudi „Soča ponatisnila; toda ta moja misel je ostala „pobožna želja“; dosto je bilo med tem časom pričkanja po našem novinarstvu, toda o tem društvu ni nikdor več omenil. „Slov. Gospodarju“ se še niti vredno ni zdelo, o mojej misli kaj omeniti alj vsaj moje prošnje ponoviti, da - si tudi je „časopis kmetom za poduk.“

Potem sledé prav zvite besede, v katerih pravite celó v smislu „Naroda“, češ, da bi naj-razum „Naroda“ vsi drugi listi lepo tiho bili o polemiki, da se Vi za „visoko“ politiko ne brigate in hočete edino gospodarskega poduka itd.

Že iz začetka je povedano, kaj da jaz mislim o km. društvu, in da je o njegovi potrebi v „Gosp.“ večkrat se že pisalo. S samim pisanjem, in če trikrat vsak teden v „Nar.“ stvar ponovite, se pa nič ne doseže. Pred vsem treba ljubezni, prijateljske vzajemnosti, sloge in — delavnosti. O vsem tem pa ni ne duha ne sluha, če Vi od nas tirjate, da bomo še le po „Narodu“ Vaše misli lovili. Kakor v vseh drugih rečeh dozdej bi Vam bil „Gospodar“ tudi v tej zadevi rad ustregel in gotovo z boljším vspehom, kakor list v Ljubljani. — Če se pa tako dela kakor kaže čudni Vaš dopis, se mora vsakemu, ki se trudi za ubogo za-

puščeno ljudstvo, pristuditi delo in požrtvovanje, in zgodilo se bo Slovencem po besedi sv. Pavla: „Če se med sebo grizete in ujedate, pazite, da se vsi vkup med sebo ne zaterete.“ — Za zdaj še pa mislimo, da niste Vi tako „Narodu“ pisali, marveč je le vrednik iz mrzenja do nas in — da „Tedniku“ pot gladi, Vaš dopis v svojo korist zavil.

Vrednik „Gospodarjev.“

Vabilo

k prineskom za nagrobni spominek pokojemu župniku dru. Klemenčiču v Ljutomeru.

Pokojni č. g. župnik, dr. Klemenčič, je bil eden tistih blagih domoljubov, kateri si vedó ljubezen in zaupanje ljudstva po neutrudljivem, vspešnem delovanju pridobiti. Bil je dalječ okrog zaupnik, kterege je ljudstvo vselej rado poslušalo. „Gospod doktor Klemenčič so rekli“, to je bilo ljudem zadosti! —

Ob svojih stroških sklical je v Ljutomeru l. 1863 velikanski shod na poslavljenje slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. On je bil duša odboru, ki je l. 1868. v Ljutomeru prvi tabor na Slovenskem napravil, kakor je tudi dr. K. tabor pri Kapeli osnoval. Po njegovem prizadevanju ustanovila in vzdrževala se je čitalnica in pevsko društvo v Ljutomeru, po njegovi smrti ste se močno zmajali obe. Po njegovem prizadevanju se je tukajšnja trirazredna šola l. 1863 razširila v 4razredno, ter se je pridružil eden razred realke. Ni ga zastopa, v kterege bi ne bil vselej od ljudstva zvoljen.

Takemu domoljubu spodobi se hvaležen spominek, ki bo de hranil častivni spomin na blagega rodoljuba sedanjemu in bodočim rodovom.

Prijatelje in spoštovaltelje g. dra. Klemenčiča toraj vabim, naj blagovolijo kaj darovati za nagrobni spominek, in zneske izročevati č. g. farnemu oskrbniku, Fr. Ozmeu, v Ljutomeru.

Kukovec.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	7	60	7	20	7	80	6	85
Rži	5	40	5	20	5	—	4	86
Ječmena	4	50	4	30	4	—	4	—
Ovsa	2	50	2	50	2	40	2	35
Turšice (koruze) vagan	5	30	5	10	5	—	4	95
Ajde	4	30	4	—	4	60	5	10
Prosa	—	—	4	90	4	—	—	—
Krompirja	2	60	2	—	2	—	2	30
Sena . . . . . cent	1	50	2	—	1	20	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	45	—	80	1	35
„ za steljo	—	90	1	10	—	60	—	90
Govedine funt	—	31	—	32	—	30	—	24
Teletine	—	34	—	32	—	32	—	24
Svinjetine	—	34	—	30	—	38	—	32
Slanine	—	36	—	37	—	40	—	40

Najnovejši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	60	95
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	169	—
Ažijo srebra	105	25
„ zlatá	—	—

Loterijsne številke:

V Trstu 28. februarja 1874: 13 78 41 8 81.
Prihodnje srečkanje: 14. marcija.

Učenec,

1—3

kateri govori in piše slovensko, dobi prostor v neki specerijski štacuni v Mariboru. — Mladenič iz dežele ima prednost. Kje? se zve v Narodni tiskarni.

Mlad fant,

2—3

kteri se hoče krojaškega (žnidarskega) posla učiti, ter je močne, zdrave narave, in je nekoliko v šolo hodil, se takoj sprejme pri

Jožefu Leeb-u,
krojaču v Mariboru (Burg-Platz.)

1—3

Anton Novak,

bukvovez na glavnem trgu

v

Mariboru,

priporočuje p. n. občinstvu svojo zalogo **šolskih in molitvenih knjig, papirja** i. t. d.

Ob enem naznanja, da je za **vsako** bukvovezarsko delo sposoben, ter hoče pošteno vsakemu vstreči.

Priporočilo.

P. n. občinstvu naznanjam, da sem **gostilnico pri Schramlnu**

(Gasthaus zur Mehlgrube)

prevzel v najem.

Za dobra vina, pivo, jedila in urno postrežbo bodem po vseh močeh skrbel. Posebno ob tržnih dnevih in sploh vsak dan bodem p. n. občinstvu z mnogovrstnimi jedili postreči zamogel.

K obilnemu obiskovanju se priporočam z odličnim spoštovanjem

France Haring,

3—3

krčmar pri Schramlnu.